

5.9.2016

EOAK/1995/2016

Oikeusministeriö

ASIA: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lahjontaa koskevaan rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehdyn varauman peruuttamisen hyväksymisestä ja laiksi rikoslain muuttamisesta

Oikeusministeriö on 31.5.2016 pyytänyt lausuntoa virkamiesvalmistelussa laaditusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi otsikkoasiassa (OM 7/41/2014) 1.9.2016 mennessä.

Lausuntonani esitän kohteliaimmin seuraavan.

Minulla ei ole huomautettavaa ehdotuksesta oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamisesta koskemaan törkeää kirjanpitorikosta.

Kannatan vaikutusvallan kauppaamisrikosta koskevia ehdotuksia ja tavoitetta siitä, että Suomi peruuttaisi tekemänsä varauksen Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen yleissopimukseen. Olen pitänyt varauman poistamista tärkeänä jo 8.4.2015 oikeusministeriölle antamassani lausunnossa mietinnöstä Lahjusrikoksia koskevien säännösten eräät muutostarpeet OMML 9/2015 (dnro 1506/4/15).

Nähdäkseni nyt esitetty rikoslain 16 luvun 14 c § (vaikutusvallan kauppaamisrikos) mahdollistaisi varauman poistamisen.

Asiallisessa suhteessa huomioni on kiinnittynyt ehdotuksen perusteluista lähinnä hallituksen esitysluonnoksen sivuilla 39 ja 56 käsiteltyyn seikkaan siitä, että ehdotettu kriminalisointi ei koskisi päätöksenteon valmistelua. Pidän tällaista rajausta epätarkoituksenmukaisena ja suhtaudun epäilevästi näkemykseen siitä, että päätöksenteon valmistelua koskeva kriminalisointi menisi laajemmalle kuin mitä yleissopimuksen 12 artikla edellyttää.

Päätöksenteon valmistelun rajaaminen vaikutusvallan kauppaamisrikkoksen ulkopuolelle jättäisi huomattavan suuren aukon säännöksen soveltamisalaan, koska Suomessa julkishallinnon päätöksenteko ta-

pahtuu pääsääntöisesti esittelystä. Jos vaikutusvallan kauppaamisrikkoksen tunnusmerkistön mukaiset vaikutusyritykset esittelevään virkamieheen tulkittaisiin kriminalisoinnin ulkopuolelle jääväksi päätöksenteon valmisteluksi, valuisi säännöksen tarkoitus varsin pitkälti tyhjiin, kun esittelijällä tosiasiallisesti on usein ratkaiseva merkitys päätöksenteossa. Vaikuttaminen päätöksenteon valmisteluun on mielestäni selvästi vaikuttamista päätöksentekoon.

Lisäksi rajausta aikaansaisi sattumanvaraisuutta ja epäyhtenäisyyttä laintulkintaan riippuen siitä, millainen päätöksentekojärjestys kulloinkin sattuu olemaan kyseessä (vrt. esittelevä virkamies valtionhallinnossa, kunnallinen päätöksenteko kunnanvaltuustoissa, -hallituksessa ja lautakunnissa, päällikkövirkamiehen mahdollinen devoluutiovalta ja ministeriön päätöksenteko). Luonnoksen sivulla 56 todetaankin mielestäni oikein, että ”yleistä tulkintaohjetta ei voida antaa siitä, milloin kysymys olisi vain vaikuttamisesta päätöksenteon valmisteluun ilman, että se ulottuu itse päätöksentekoon, milloin taas on kyse vaikuttamisesta itse päätöksentekoon.”

Nyt puhuttu rajausta ei ilmene ehdotetun säännöksen tekstistä. Mielestäni olisi silti perusteltua, että lausuma sivulla 39 poistettaisiin tai muutettaisiin siten, että vaikutusvallan kauppaamisrikkoksen tunnusmerkistö voisi toteutua myös suhteessa päätöksenteon valmisteluun.

Oikeusasiamies

Petri Jääskeläinen

Esittelijäneuvos

Pasi Pölönen